

ՌԱՅՐԵՆԻՔ

15
Փարա

ՕՐԱԹԵՐԹ

15
Փարա

Հայրենիք տմեհ օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Գօլտոյ եւ ցուտաւոց համար 7 արծաթ մեծիւ կաթիլի: Գուտաւոց քրտաւարութեան ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժնաւորքը ալ կը նշանակուի:

Լրագրոյ վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղարկուի Տէր-Խմբագրի թիւ 14: Խմբագրութեան նաղակ գիր եւ չտրուիր: Ծանուցման առջը մեկ անգամի նամակը 3 դրանց է: անկի առջամի նամակը առկարկուի կըլլայ:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԽՕՍԻՐԻ

ԿԱՌԱՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆՍՆ ԱՌԹԻՒ

(Շարանակութիւն 4-րդ)

Տարաբաղդաբար, ամենատարաբաղդաբար, այս՝ նախանձախնդիր չենք երևիր ըստ փափաքելոյն պահպանել մեր ազգային օրինական հանգամանքն, որ քաղաքացիութեան թշնամի Պատմութեանը ինչ վկայութեամբ զմեզ պահպանեց ցայսօր աշխարհաց ու պետութեանց յեղափոխութեանց մէջէն: Յաւ ի սիրտ կը հաստատենք անգամ մ'ալ թէ կղերն, Հայ ազգին այս բարոյական զօրութիւնն օր ըստ օրէ կը ակարանայ բարոյապէս, եթէ յաւէտ կամ նուազ կը զարգանայ մտաւորապէս: Հազարաւոր բացառութիւններէ զտա, ոչ հազուադէպ վրայ եւ ոչ հոգիին մէջ Հայ կղերին կը փայլին ու կը ընթանան հանգամանքն ու շնորհքն ազգային: Ինչ կրնանք ակնկալել եկեղեցականներէ, որք հայելին առջև եւ վարդապետին ետեւ կանցունեն երկար ժամեր եւ ճշմարիտ Տօն ժողովներ են քննարկելու: Ինչ կրնանք ակնկալել եկեղեցականներէ, որք մտերմական տեսակցութեանց մէջ անկրօն եւ անտարբեր կը յայտնուին լիովին: Ինչ կրնանք ակնկալել եկեղեցականներէ, որք ազգօգուտ հաստատութիւններ հիմնարկելու պատրուակաւ եւ իրօք «առանին» պարտքեր մաքրելու նպատակաւ կը ձեռնարկեն ազգային հանգանակութեանց: Ինչ կըրնանք ակնկալել եկեղեցականներէ, որք լուսակարօտ դաւաճաց առաջնորդութեանէն նախընտիր կը համարին մայրաքաղաքաց լուսառատ եւ հացաշատ թաղերու քաղաքացիութիւնն: Ինչ կրնանք ակնկալել եկեղեցականներէ, որք չեն կէտի միտքին համար, եւ ոչ ազգին ու կրօնին համար, յանձն կառնուն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ պաշտօնէութիւնն: ազգային հանգամանաց անգիտօղ կամ անտեսօղ, թերօր ու թերահաւատ, արծաթասէր ու հէշտասէր եկեղեցականներէ ինչ կրնայ Հայութիւնն ակնկալել, եղբարք իմ: Հայութիւնն ինչ կրնայ ակնկալել եկեղեցականներէ, որք առհասարակ Յաւիտեանակն եւ Հայ ազգին առջև ուխտած չեն զոհել զանձինս, անվթար պահելու համար «ազատութիւնն Հայ եկեղեցւոյն»:

— Երեսփոխանական ժողովոյն մէջ ըսուեցաւ թէ ճարտար ու հայրենասէր կաթողիկոս մը պիտի կրնար ընդհանուր ազգն իր ետեւ ունենալով մանաւանդ, զամ քան զգամ առաջ պետութեան «չորհրդել տալ» Հայ եկեղեցւոյն բոլոր այն իրաւունքներն, որք Հայութեան թմբուկութեան կամ թմբեցուցման ժամանակներուն մէջ արիւրաբար կապուած էին ի նմանէ՝ քրիստոնէական զանազանութեան մը կողմէն: Կը հաւանիմ թէ էջմիածնայ Հայրապետի մ'անձնական կարողութիւնն նպաստէ կաթողիկոսական խնդրոյն լուծման: Եւ այն, կաղաչեմ, հաճեցէք ինձ պատասխանել թէ այդ քաղաքագէտ եւ ազգասէր կաթողիկոսն՝ էջմիածնայ մէջ վանական եւ օգնական զօր իւր չգրծ պիտի ունենայ: — Շահնազարեաններ... Ո՛հ, խոստովանի՛նք, եղբարք իմ, թէ ազգային բարեկարգութեան եւ ազգային իրաւանց վերահաստատութեան նկատմամբ Հայոց կաթողիկոսի մը կամ Պատրիարքի մը ջանքերն հանապազ Հայ եկեղեցականաց կողմէն կը չեն զօրացունին ուղղակի կամ անուղղակի կերպիւ, ապիկարութեան կամ անբարոյականութեան պատճառաւ: Եթէ կը զրպարտեմ, եթէ կը խեղդթիւրեմ ճշմարտութիւնն, Հայ կղերն համարձակ թող զիս հերքէ: Այլ Հայ կղերին անձնիւր անգամն նախ իր խղճին վրայ դնէ թող իր ձեռքն եւ ինձ թող ըսէ թէ՛ զգացած է ինչ որ Դեռեղ երէց եւ իր ընկերք պիտի զգային կարգաւորվելու մէջ հետագայ խօսքերն: «Թէ պէտք է ի վերին երեսս կեղծաւորէր, ալ ի ներքոյ խորհուրդք չարագոյն ցուցանէին: Առաջին, զազատութիւն եկեղեցւոյ արկնէր ի ծառայութիւն», Բանի՛ անդամք Հայ կղերին կղերն թէ ինչ արժէք, ինչ կշիռ ունի սոյն հաստատութիւն վերջին պարբերութիւնն որ կ'ուրի բառովն՝ Առաջին, Բայց ինչ կըսեմ: Հայ կղերին մէկ քառօրէն իսկ գէթ անգամ մը կարգացած է ծայրէ ծայր Նղիշէն: Նղիշէն՝ որ պարտ էր անբաժան ըլլալ Աւետարանէն, որպէս քրիստոնէութիւնն անբաժան է Հայութեան:

Կաթողիկոսական խնդրոյն առթիւ կըրօնական խօսքերու մէջ տակաւին չորտասանեցի այն Սե տեղաւորին անունն, որ Սպիտակ կայսրութեան քաղաքագիր:

տական հրաշակերտաց մին է: Խորէն եւ պիտի օգնուի նախ-Պէյ՝ Ազգային երեսփոխանական ժողովոյն մէջ գոչած է: «Զը սոսկանք Պալատէնիաէն»: Եւ անկեղծօրէն կը սոսկամ Պալատէնիաէն, որպէս կը սոսկամ Չոռնահա Բառեղաէն: Այս ու կառքն յաքար կը վարէ Ռուս ուսումնոյն՝ որ ազատ կը խորհի: Եւ այդ ու տեղաւորն ի վիճն կորստեան պիտի վարէ Հայ ազգութիւնն՝ «արկնելով ի ծառայութիւն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ազատութիւնն»: Ո՛վ, սոսկաւոր կը սոսկամ եւ Պալատէնիաէն: Եւ եւ, Հասգիւղի երեսփոխան՝ որ դատաւորութեանց պատճառաւ չը կըրայ ներկայ գտնուիլ Ազգային ժողովոյ վերջին նիստերուն, հրատարակութեանս երեք հարիւր ձայներով կը ձայնակցիմ այն պատուարժան պատմանկցաց, որք հանդիսաւորապէս մերժեցին եւ բարոյապէս այրեցին Պալատէնիան: Եւ որք որոշեցին, որք ուխտեցին թաղուիլ քան թաղել Պալատէնիաի բարեփոխման խնդիրն: Ինչ քաղցր է վերժանել Նղիշէն: քանի՛ քաղցր է իշտապել Դեռեղ երէցն: Հայ երէցն իր Հայ եղբարք կը քաղէր նմանօրինակ ծանօթ պարագային մէջ: «Մեր յոյն մեզ կըրկին երեւի: Եթէ մեռնիմք՝ կեանք, եւ եթէ մեռցունեմք՝ մեզ նոյն կեանք առաջի կան»: Սակայն ինչևէտասաներօղդարու Հայուն անկ չէ՛ «մեռանիլ»: պարտի նա «մեռուցանել» — Պալատէնիան:

Այլ գուցէ տարապայման եռանդ կը յայտնեմ, գուցէ տարապայման բանտարկեցական լեզու կը գործածեմ: Գուցէ Ռուս կառավարութիւնն ամենին չը դժկամակի բարեփոխել Պալատէնիան, զի սոյն կանոնադրութիւնն, որպէս ամենաճարտար եւ հաշտարար բանաբանութեան մը մէջ դիտողութիւն ըրաւ Ատաշայի երեսփոխան Պ. Մինաս Չերազ, կը պարունակէ յօդուածներ, որք նոյն իսկ Ռուսիոյ ընդհանուր օրինաց հետ չեն համաձայնիր: այսպէս են եկեղեցական ստացուածոց, եւ Սինսդին հոգեւոր ընդարձակ իշխանութեան վերաբերալ քանի մը արամադրութիւնք»:

Հրատարակութեանս երեք հարիւր ձայներով Պալատէնիաի բարեփոխումն ստիպողաբար խնդրելու համար իմ պատուական երեսփոխան եղբայրներու ձայնակցելով հանդերձ, միւս կողմէն ան-

կած է օրինական դործողութեան տարակայս չունինք որ պիտի յաջողի ու ձեռնարկին մէջ որոյ նպատակն է պարտաւել ազգային սեպականութեանց հերքը :

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Էքսփրէս կրօն թէ Արտաքին գործքաշտօնատան մէջ ուրիշ ծանուցագիր մ'ալ կը խմբագրուի տէրութեանց զըր կելու համար որ Պէրլինի պաշտօնըին 33 և 41 դ. յօդուածոց ինչպէս նաեւ թուրքո-հեղինական պայմանագրին 15-ր յօդուածին կը վերաբերի :

Սոյն ծանուցագրով Բ. Դաւաը նկատուով որ բոլոր տէրութիւնք վերայիշեալ յօդուածները գործադրելու մասին համաձայն են, կառավարկէ որ մայրաքաղաքին դեպքանք միանալով վերջնական կերպով կարգադրեն այս խնդիրները :

— Էքսփրէս ալ կը հաստատէ այն լուրը թէ Պէրլինի օմանեան դեպքանք Ստիտ փաշա Տաճկաստանն ալ եւեակ դաշնակցութեան մասնակից ընելու կաշխատի, և յայտ կայ թէ այս կարևոր գործին մէջ պիտի յաջողի. վասն զի երեք տէրութիւնք (Գերմանիա, Աւստրիա և Իտալիա) այս մասին դժուարութիւն ցըցնելու տրամադրութիւն չունին : Եթէ Ստիտ փաշա դաշնագրութիւն մը կնքելու յաջողի, տարակայս չկայ որ զայն Պոլիս պիտի բերէ վեհ. Սուլթանին հաւանութեանը մատուցանելու համար :

— Ահմէտ վէֆիգ և Գէօրգի փաշաներէ և Կօշէր էֆէնտիէ զատ Խայրէտտին և Սէրվէր փաշաներն ալ վեհ. Սուլթանին ներկայացան : Սուլթանը Սէրվէր փաշայի ջարին թագադրութեան ներկայ ըլլալու համար Մոսկուա երթալուն առթիւ խել մը հրահանգներ տուաւ : Իսկ Խայրէտտին փաշայի հետ քանի մը կարևոր խնդիրներու վրայ խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ :

— Կօշէր էֆ. այսօր Գերմանիա կը մեկնի :

— Էքսփրէս կրօն թէ քանի մը ազդեցիկ անձինք Բ. Դաւան կարծիք յայտնեն թէ կարնոյ բանադրկելոց մասին գիտութեամբ վարուիլը, քաղաքականապէս աւելի նըպաստաւոր է քան վերայիշեալ բանադրկելոց հետ ծայր առաժնի խառնութեամբ վարուիլը :

— Վաստ փաշա դեպքանք այցելու թիւններ ըրաւ :

— Դարձեալ Էքսփրէս կրօն թէ Մամ. Լոյ խմբագիր Այվազեան Գէօրգ էֆէնտիի մշտնջենաւոր աքսորման պատիժը հինգ օւ կէս տարիի վերածուելու և Երուսաղէմ քաղաքը իբր աքսորաւորի որոշուելու է : Յանկալի է որ այս լուրն ստոյգ եղած լինի :

— Յունաց Ս. Պատրիարքը Վաստ փաշայի հետ բարձր. Սովֆէթ փաշայի այցելութեան գնաց առջի օր և Յունաց Պատրիարքարանի խել մը արածութիւնները ընջելու համար նախարարաց կողմէն ձեռք առնուած խիստ միջոցներուն վրայ խօսեցաւ :

— Կը հաւատեն թէ Օսմ. պաշտօնաւորական կառավարութեան ծանուցեր է թէ պատերազմական առաջանաց առաջին մասը (350 հազար սակի) երկու տէրութեանց մէջ կ'ընծալ պայմանագրին համաձայն որոշեալ ժամանակին պիտի վըճարուի :

— Պրուսայէն կը գրեն թէ Աւստրիոյ դեպքանք և դեպքանուհին քաղաք մը անելու տան կուսակալ Հոմէ Իզզէթ փաշա և գաւառին կառավարիչ Հայտար փաշա գիմաւորեր են զիրենք, Բարձրատիճան հիւրերը թաղապետութեան ապարանքը տարուել են օր վեհ. Սուլթանին հրամանաւ կահուսորուելով, անոնց տրամադրութեան ներքեւ գրուելու է : Հեռակալ օր դեպքանք կուսակալին այցելութեան երթալով, դեպքանք անմիջապէս փոխադարձ այցելութեամբ պատուելու է զինքը : Յետոյ գաւառին ժողովականաց Հայ, Յոյն և Կաթօլիկ Աւաջնորդաց այցելութիւնն ընդունելու է : Կրօն թէ դեպքանք և իւր տիկինը երեք շաբաթի չափ Պրուսա պիտի մնան :

— Վազըթ այս առաւօտ դարձեալ Յունաց պատրիարքարանի գէմ կը գան : գառի և կրօն թէ այս խնդիրը հեռագրէ տէ կը դժուարանայ :

— Սէրվէր փաշա իւր ընկերակիցներով երէկ գիշեր Օսէնա մեկնեցաւ իզգէտտին շոգենաւով :

— Շէյխ Ուպէյաուսլլահ Մէքկէ հասեր է :

և անոր բարի դէմքը խաբեբայ դիմակ մը լինէր, անոր ներքեւ սակալի սփիւր մը ծածկուած : Հիմա այս ամենը անկարելի չէր թուէր իրեն : Մասկաւառը գլուխը փըրկելու համար զարմանալի կատակերգութիւն մը կը խաղար : Ահա այսպէս կը մտածէր հարցաքննիչ դատաւորը :

— Ձեր խուզարկութիւնը օրքան աւելց, հարցուց նա :

— Գրեթէ երկու ժամ... Շովիլի անտառներուն մէջ ձեռք ձգեցի կովը : Յետոյ... վերադառնալ հարկ եղաւ... ժամը գրեթէ տասն և մէկն էր երբ ախոսին կողմէն սպանդանոց դարձայ ինչպէս կը պատահի ամեն անգամ երբ ուշ կը մտամ... որպէս զի մայրս և փոքրիկ քոյրս չարթնան... Դուք կրօնք թէ քոյրս ձայնս լսեր է... կարելի է... խեղճին քունը չատ թեթեւ է... թուշուհի նման է... տուն դառնալուս պէս անկողին մտայ և երէկ առաւօտ ժամը ռթին էր որ լափին եկաւ ինծի իմացուց թէ Շարլօթը սպաննած են... Ահա իմ բոլոր գիտցածս այս է, պարոն դատաւոր... սուրիշ ըսելիք մը չունիմ : կը յուսամ որ ազատութիւն պիտի չնորհէք ինծի : այնպէս չէ... իմ ըսածներսու մէջ բան մը տեսա՞ք որ զիս Շարլօթի սպանութեան համար ամբաստանէ... ոչ... անմիջապէս հաւատացեր են, վասն զի մասկաւառ մ'եմ... թէ յանցաւոր եմ ես... բայց այսպիսի կասկածներ երկար չեն տևեր, այնպէս չէ :

— Լուա կեցիք, ըսաւ դատաւորը : սպանեցէք որ զձեզ հարցաքննեմ...

— Վասն զի չուսով երթալ կուզեմ : : կը տեսնէք

— Ինչ պատճառաւ մայրերնիդ ձեր ամուսնութեան կընդդիմանար :

Լորիօ քիչ մը մտածեց . յետոյ .

— Ձեմ գիտեր պարօն, ըսաւ ամենայն պարզութեամբ :

Պ. ար վալթմէր չը պնդեց :

Եւ հարցուց .

— Ժամը քանիին Շարլօթէն բաժնուեցաք :

— Ժամը իննին միջոցները, Բուրբուլին գիշեր էր :

— Յետոյ ինչ եղաւ նա :

— Ահ պարօն, եթէ գիտնայի, ըսաւ մասկաւառը ձեռքերը խածնելով... եթէ գիտնայի, Աստուած, իմ...

— Ձեր մայրը կը հաստատէ թէ դուք ժամը ութ օւ կէսին սպանդանոց դարձեր էք, ըսելէ սիրուհիդ բաժնուելէն անմիջապէս վերջը...

Այս հարցումը որ խիստ բնական եղանակաւ մ'ըրաւ դատաւորը, թակարդ մ'էր Լորիօի . որոյ նապօթ — այսպէս յայտարարած էր — ժամը տասն և մէկին տուն դառնալը լսած էր :

— Մայրս կը սխալի, ըսաւ նա... երեք ժամու տխալ մ'ունի... իրաւ է որ սովորաբար ժամը իննին կը քնանամ... բայց առջի օր գիշեր էր... գրեթէ... չեմ երաշխաւորեր... Թերեւս ժամը տասն եւ մէկ օւ կէս...

Դատաւորը ուշադրութեամբ Լորիօի նայեցաւ : Անոր պատասխաններուն պարզութիւնը զինքը կը զարմացընէր :

Մեարիք Եղգարէթի միւլթիթիւններն
Շիրիթի վէ Միւլթիթիւն ԱՇՃԵԱՆ ԷՖԵՆՏԻԷՐԻՆ

Սոյ աւ հիմնէթիւն
մէյաւնը ինթիշարէ չըգան
ՅՐԱՆՍԸՋԱՍԱՆ ԹԻՐԻՔՅԵՑԻ

ՂՈՒՆԵԵԹ-ԻԻԼ-ԼՈՒՂԱԹ

Նամ լուգաթ քիթապընըն թապի ունաշիթի
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

Էտէրը մէյգըրը 40-45 ճիւղտէն իպարէթ
օլուպ, պէհէր ճիւղի 32 թաշիթէյի հալի պու-
ռունմագտա մէ հէր 15 կիւնտէ պիւր տէֆա
նէշի օլունմագտա տըր :

Լուգաթը մէյգըրըն 25 ինճի ճիւղի նէշի
օլունմագտա տըր :

25 ինճի ճիւղտէն թոնրա ապոնէ գապու
օլունմագտա տըր :

Ապոնէ ֆիյաթը

Ղրուշ

Տէրաւաթիթ իշին ՄՃ. 20 ղրուշտան 15

Վիւաթիթ իշին 72

Պէհէր ճիւղտէն ֆիյաթը 2

Ապոնէ կաղըրմագ իսթէյէնէր Տէրաւա-
տէթտէ 2 ագմագըրաթա Յակոբեան Խանըն-
տա Ն. 13 Արամեան մաթապաթընա միւրա-
հապ իթմէլի տիրէր :

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԵԻՈՐ ԱՁԴ

Երառն հինգ տարիէ ի վեր Փարիզու մէջ
ուսմամբ եւ գործով ապրող Թիւրքիւզեան
Յովհաննէս էֆ. իւր հայրենակցաց կը նուիրէ
իւր փորձառու, ժրջան եւ հաւատարիմ միջ-
նորդութիւնն առեւտրական ամեն տեսակ գոր-
ծողութեանց համար համեստ միջնորդագնով .
հասցէն է 26 Վոլտ օմ պաղինյօլ (Rue des
Batignolles) Փարիզ :

ՏԵՄԻՐԳԱՓՈԽԵԱՆ ԵՂԱՐԱՐ

ՏԵՐ-ԻՄԵՐԳԻ

Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Երկրա փաղտ խաւս թիւ 14

Փ Ա Ն Ա Ս Է

ԴԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԵՂ ՍՍԱՐԱՅԻՈՅԻ

Կը ծախուի Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիւ Կ. Պօլսոյ .
Փանաթէն իւր օգտակարութեամբն, ինչպէս Մերիկայի եւ Եւրոպայի, նոյնպէս եւ Քաւք .
քիւ պլ եւ այլ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է :

Փանաթէն գեղացւոյն եւ գաւառացւոյն բժիշկն ու բարեկամն է, եւ մեծ օրհնութիւն
մը համարուած է այն անդերուն համար, ուր թիշկ ու դեղ եւ դարման հազիւ կը գտնուին :
Փանաթէն բուժեղէններէ բաղադրեալ լինելով բոլորովն անմիտ է : Փանաթէն այրածին ցաւը
կ'առնէ ու քիչ առնի մէջ կը բուժէ . նոյնպէս եւ մարմնոյն կարուած ու ճմուռած անդե-
րուն ցաւն ու բորբոքը շուտով կ'անցնէ :

Ձղային, յօղային եւ սուրային ստորիկ ցաւերը բուժելով՝ ապահովալ կը հան-
դարեցնէ : Ստամոքսի, փորի եւ աղեաց ցաւեր կը կարէ ու պաղէ յառաջ եկած դժուարու-
թեանց առաջը կ'առնուի :

Փանաթէն ակապի ստորիկ ցաւերը շուտով բ'բուժէ : Մարմնոյն կարուած կամ վիրա-
ւորեալ կողմերն առաւ փանասէ քսելով շուտ կը բժշկուին ու կը գոցուին : Փանաթէն կը
բժշկէ նաեւ փորհարութիւն, թանջը, հաղ, խրմ, կոկորդի բորբոք եւ սւառցը, մէջքի ցաւ
եւ այլ զանազան ախտեր, որոց սկզբնապատճառը գրեթէ նոյնն են : Այսպէս կը վկայեն չա-
տեր, որք փորձած են : Ընտանիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտք եւ ճանապարհորդք իրենց
մօտ փանասէ պահելով եւ յանկարծական դժուարութեանց առեւն գործածելով մեծ օգուտ
կը քաղեն եւ ծանր հեռեւանաց առաջը կ'առնեն : Փանաթէն հեղուկ է, որ թէ՛ մարմնոյն
վրայէն քսելով եւ թէ՛ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ :

Գործածութեան կերպը հետն է : Գլխաւոր վաճառատնըն է, Ղալաթիւ Ենի-ձամիի դրան
կից Մինասեանին Ամերիկեան վաճառատնըն, նաեւ մայրաքաղաքի գեղադրածաց քով ու գա-
ւառներն ալ կը գտնուին :

— Այս տղան շատ զօրաւոր է : Ըսաւ ինքնիրեն .
ինչ ուղղութիւն... Իր վրայ վստահ է... Առանց ա-
սոր իմ հարցումներու առջեւ չպիտի իյնար ինքնաբե-
րաբար...

Եւ երեքը խոտացնելով հարցուց .

— Իրեկուան ժամը ութին եւ տասնմէկի մէջտեղ
ինչ ըրիք :

— Իմ կովիս ետեւէն վազեցի :

Պ. տը Վալթմէր նորէն գլուխը վեր վերցուց :

— Բացատրեցէք, ըսաւ խոտութեամբ .

Անտառին մէջ Շարլօթի հետ կը խօսէի եւ օրպէս զի
քանի մը վայրկեան գոնէ աղաւթ լինիմ, իմ կովս ծառի
մը կապած էի : Գրեթէ մէկ ժամ վերջը Շարլօթի ըրի .
« պէտք է որ դուք երթաք, վասն զի եթէ շատ ուշա-
նաք, մօրաքոյրնիդ մտառանջութեան պիտի մատնուի » :
Յայնժամ գացի կովը քակելու . սակայն չուանը աղէկ
բռնած չըլլալով, կովը ցնցեց, վախցաւ եւ անտառը մըտ-
նելով սկսաւ փախչիլ : Չանիկա ծառին կապելու առեւնս
չէի տեսած որ ոտնակապը քակուած էր :

Իմ աւշադրութիւնս Շարլօթի վրայ էր եւ կովին վրայ
չէի մտածեր : Բայց երբ անոր փախչիլը տեսայ, հան-
[գիպած ծառերուն եղջիւրի հարուածներ տալով, հարկ
եղաւ որ անոր ետեւէն չըթամ : Ըսի Շարլօթին « աւելի
գէշ, պէտք է որ թողուս զձեզ... եթէ կովս գողնան,
մեծ վնաս է ինձ : Պարտքի ներքեւ պիտի իյնամ... »
Շարլօթ սկսաւ խնդալ . « չաւ լաւ, ըսաւ, չեմ ուզեր
որ կովը ինձմէ նախապատիւ չը բռնէք » : Գրեցի ըզ-
Շարլօթ պատուիրելով որ անտառին մէջ չը մօլորի : Եւ
ապահովութեան համար գաւաղանա անոր առի : Հառ-

տառուն, փայտ մ'էր երկաթի նման կործր... Առով
չաւնի կամ գինովի մը դէմ, եթէ պտտահէր, կարող էր
ինքզինքը լու պաշտպանել... Եւ ես սկսայ իմ կովիս
ետեւէն երթալ... որ ծառերուն կօճղին հտրուածներ
կուտար, եւ աղաղակ կը բառնար... կը բառնէր նա-
եւ... Անոր քովէն անցնողները անշուշտ ահաբեկ կը լի-
նէին :

— Անտառին մէջ մարդ կա'ր .

— Չեմ գիտեր :

— Մեկու մը չը հանդիպեցա՞ր :

— Ոչ, բացի մենաստանի երկու աղաքներէն զոր կը
ճանչեմ :

— Այնպէս որ, ըսաւ դատաւորը քիչ մը խոտու-
թեամբ, ձեր ըսածին վկայ չունիք այսօր : « Եւ քեզ
տեսած չէ... »

— Օ, հաստատել չեմ ուզեր... Իմ կովիս հետ
դրաղած էի... նայելու ժամանակ իսկ չունէի... Մա-
նաւանդ թէ, աւելցուց մասվաճառը համարձակու-
թեամբ, ոչ օք կարող չէ ինձմէ աղէկ պատմել ինչ որ
տեղի ունեցաւ... »

— Շարունակեցէք, ըսաւ դատաւորը խրոտու-
թեամբ :

Պ. տը Վալթմէրի դէմքը փոխուած էր : Թագունած
էր : Եւ այս գեղնութիւնը անոր դէմքին հօղի գոյն
մը կուտար : Լօրիօի յանցաւորութեան իսկութիւնը դա-
տաւորին մօտց մէջ կօկէր արմատանալ : Առաջին ան-
գամ երիտաւորդին կերպարանքը տեսնելով, տարա-
կուսի մէջ էր : Իրեն այնպէս չէր երեւեր որ այս կարմիր
եւ անկեղծ կերպարանքը, կապաւանի խոշոր աչքերով,